

Til det kgl Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets Høringsnotat:

Forslag til endringer i barneloven – for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep

Forum for menn og omsorg, heretter FMO, har avgitt en rekke høringsuttalelser til barnelovspørsmål og tilliggende diskurser som f.eks besøksforbud, kvalitetssikring av sakkyndige i barnevernsaker mv. Uttalelsene er samlet på denne siden:

http://www.krisesenter.org/menu_horingsuttalelser.htm

FMO leverte tidligere i høst en uttalelse til notatet om «samvær under tilsyn» hvor vi påpekte alvorlig sviktende kunnskapsgrunnlag med tilhørende svekkede muligheter for læring av erfaring: http://www.krisesenter.org/docs/horingsuttalelse_FMO_200912.html

I denne høringsuttalelsen vil vi konsentrere oss om følgende temaer som i varierende grad er tematisert i BLIDs høringsnotat.

Bevis- dokumentasjons- og begrunnelseskrav:

En gjennomgående tendens som kan betraktes som slagsidepreget, er påstanden om at barnefordelingssaker med «volds- og overgrepssproblematikk» er vanskelige å bevise. Denne påstanden er ikke begrunnet. Det er dessuten feilaktig å benevne denne typer saker som om det var udiskutabelt reelle forhold (vold og overgrep) det var tale om. Det mest korrekte er å kalle denne type saker «saker med påstander om vold og overgrep». Dette grunnleggende misforhold preger store deler av notatet.

Det er en grunnleggende svikt i barnelovsystemene at man tar lett på bevisspørsmål. Det fremstilles feilaktig som om det vil kunne slå tilbake på den forelderen som kommer med falske påstander om vold og overgrep, når og hvis det legges til grunn at vold og overgrep mest sannsynlig ikke har funnet sted. Denne systemfeilen henger sammen med manglende presisering av søksmåls- og bevisbyrde, en følge av ufullstendig lovverk og tidligere svikt på utredningsnivå.

Lovtekniske spørsmål:

Høringsnotatet er meget omfattende med hensyn til nedslagsfelt for ulike lover. Generelt er det meget alvorlige temaer som krever bedre utredning, ikke minst grenseoppganger mellom lovsystemer, herunder en mer konsistent drøfting av beviskrav og mulig overførbarhet mellom lovsystemene. Hovedsakelig har man med 3 lover å bestille, Barnelov, Barnevernlov og Straffelov. Til disse hører prosesslover og tvangsfullbyrdelse. Ser man på barnevernsaker reguleres disse av forvaltningslov på tidlig stadium. Vi er da oppe i til sammen 7 lover som kan komme til anvendelse i ett og samme sakskompleks.

For å utrede mulige lovendringer er det ikke nok å peke på at sivilsaker har lavere beviskrav, hvilket ikke trenger å være riktig og ønskelig ser man på katastrofale konsekvenser for de berørte. Sanksjonsmuligheter er ikke utredet, f.eks konsekvens av usaklig samværs sabotasje. Det er heller ikke utredet hvordan dynamikken i barnefordelingssaker medfører forskyvning av tvistetemaer, fra påstander om vold og overgrep til høyt konfliktnivå og tiden som moment, en ikke helt uvanlig tendens som forrykker balansen i forhold til hvem av partene som belastes, og for muligheten for ryddig saksopplysning.

http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/kunnskapssvikt_satt_i_system.html

Profesjonelle aktører som arbeider med barnefordelingssaker, jurister og psykologer, har ikke dokumentert etterprøvbare kunnskaper om risikoavveininger, langt mindre hvordan man foretar sannsynlighetsberegning og anvender slike metoder på enkelte tilfeller. Dette er et enormt kunnskapsvakuum og bidrar til å gi et falskt bilde av kompetansen tilgjengelig for å fatte de riktige avgjørelsene. Det er i høringsnotatet ikke drøftet hvorvidt det er nødvendig med vitnepsykologisk relevant kompetanse på utredning av saker hvor det forekommer volds- og overgrepspåstander.

Sakkyndige og barnevern, politi og partsstatus

FMO vil advare mot å gi ytterligere tillit til at sakkyndige med klinisk orientering som hittil har fått dominere feltet, gis muligheter til å forkludre bevisemaene omkring voldspåstander. Kliniske psykologer representerer et betydelig rettssikkerhetsproblem. Det er ingen god ide å forskuttere saksbehandlingen i sakstypen utfra ideen om «voldsproblematikken», jf hva som er skrevet ovenfor. Den som fremsetter påstanden må ha bevisbyrden, og betale for sakkyndig utredning. Det mangler vesentlige avsnitt om konfliktforståelse i barnefordelingssaker, i særlig grad betydningen av å skape konflikt med påstander om vold og overgrep.

Med tanke på den uryddigheten som allerede er i barnelovsaker, vil det være uheldig å involvere rekke av instanser som barnevern og politi, slike forslag vil uthule det ansvar som den enkelte part nødvendigvis må ta på seg, enten han eller hun er saksøker eller ufrivillig saksøkt. Barnevernet må holdes unna. Det kan skapes uheldige forventninger om allianser og øke frekvensen av tvilsomme voldspåstander og dessuten falske bekymringsmeldinger.

Det er ikke dokumentert at voldspåstander krever nye bestemmelser som ikke bare gir en rett men også en plikt til å nekte samvær. Uten seriøs drøfting i forhold til barnevernlovens kategorier, f.eks omsorgssvikt, vil det virke konflikt drivende å pålegge foreldreparter en plikt til å nekte samvær ved «reell frykt» - en subjektiv og uhensiktsmessig kriterium, med barnevernet som overvåker. Frykten for at barnevernet kan agere hvis man ikke nekter samvær kan få foreldre som ellers er tilbøyelige til bruke fornuften, til å nekte på usaklig grunnlag. Barnevernet bør holdes langt unna barnelovsaker.

«Reell frykt» er et uegnet kriterium. Hele høringsnotatet er preget av en holdning som ikke stiller spørsmål ved om det grunn til en presisering i loven utfra dokumentert omfang av vold og overgrep. Mødres vidløftige bruk av voldspåstander er et problem som ikke løses med en konflikt drivende lovendringsprosess som legitimerer et behov som ikke er dokumentert.

Om samværsnekt:

Samværs sabotasje er i dag et av de største problemene i praktiseringen av barneloven. Som selvtekt er det risiko- og sanksjonsfritt. Dette burde BLID gjort noe med heller enn å snu problemstillingen på hodet ved å arbeide for å legitimere samværs sabotasje. Lovforslagene virker provoserende på den økende mengde av fedre som til tross for solid omsorgsinnsats, eller kanskje nettopp derfor, blir forsøkt nøytralisert gjennom volds- og overgrepspåstander. BLID bør snarest reversere sine intensjoner om å gjøre det lettere å nekte samvær.

Det er ikke gjort undersøkelser på hvordan samværs sabotasje virker på barn som blir forhindret i kontakt med samværsforelderen, som oftest far. Notatet har en klar kjønnspolitisk slagside når det ikke diskuteres hvorvidt mødres posisjonering kan være strategisk motivert, og ikke begrunnet ut fra «reell frykt». Notatet mangler empiri for hvordan saker med samværsnekt behandles i rettsapparatet, f.eks hvordan uttrykksmåten «mest samlet foreldrekontakt» benyttes for å dekke over sabotasje. Man mangler også empiri for hvorvidt rettsavgjørelser respekteres.

http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/hvem_sikrer_foreldrekontakten.htm

http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/mest_samlet_foreldrekontakt.htm

FMO erfarer jevnlig at samværs sabotasje underslås i rettsapparatet. FMO advarer mot tendensen i høringsnotatet, og går imot foreslåtte lovendringer. Bruken av «skal» som ubetinget oppfordring til samværs sabotasje er meget uheldig. BLID bør snarest sette i gang utredning av hvordan man skal harmonisere lovgivningen for å få en mer vettug grenseoppgang mellom omsorgsunndragelse (strl § 216, ny § 261) og sanksjoner mot samværs sabotasje. Her ligger utfordringen.

Barnevernet mangler forståelse for hvilke konfliktmomenter som ligger i en barnelovsak. Barnevernet bør ikke gies legitimitet som pådriver i saker hvor det allerede foreligger fare for vidløftiggjøring og sabotasje. I konkrete saker FMO har fulgt på nært hold gjennom flere år, har saker og ting forverret seg når barnevernet har agert. FMO har fulgt saker hvor partene ahr blitt spilt unødvendig ut mot hverandre, hvor far og mor har forsøkt å samarbeide om samvær på vilkår, har barnevernet på sitt vis ødelagt mulighetene med sine dårlig kommuniserte krav og forventninger. Barnevernet mangler kultur for å håndtere følsomme saker om barn og foreldre på ryddig og etterrettelig vis.

Om etablering av familiedomstol:

FMO har lenge fornemmet at man på myndighetsnivå og i enkelte fagmiljøer er interessert i å etablere en egen familiedomstol. Nærværende høringsnotat nevner intet om dette, men det er mulig å lese mellom linjene her og der at nettopp samrøret mellom lovområdene legger til rette for en samordnet saksbehandling. Vi mangler etterprøvbar kunnskap om hvordan barneloven fungerer i dag. BLID har ikke evnet å dokumentere behov for lovendringer som innskjerper samværsretten – for foreldre og barn.

Barnelov- og barnevernsaker er meget forskjellige sakstyper. Det er en betydelig asymetri i barnevernsaker som vil kunne føre til uheldige konsekvenser om en barnelovsak hvor mor og far i utgangspunktet skal vurderes på like premisser, kan finne det strategisk formålstjenlig å skape allianser med barnevernet. FMO har sett flere slike stygge saker på nært hold, hvor det ikke alltid er mødrene som er verst, gitt at en far finner det opportunt å fremme en usaklig bekymringsmelding for å sverte en mor.

All den tid man verken i barnelov- eller i barnevernsaker tar bevis- og dokumentasjonskrav mere alvorlig, vil det skape ytterligere uryddighet når man skal sortere tvistetemaer og vurderinger på tvers av fagområdene. I forhold til nærværende notat vil FMO advare mo at dommere pålegges en meldeplikt til barnevernet. Det er prominente fagfolk som setter likhetstegn mellom «høyt konfliktnivå» og «omsorgssvikt», og som mener at det er omsorgssvikt overhodet å bringe en barnefordelingssak til retten.

http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/familiedomstol_nei_takk.html

Oppsummert:

FMO går imot alle de foreslåtte lovendringene. Det er lovteknisk ikke behov for presiseringer av den karakter som BLID legger opp til. Tvert i mot er det behov for seriøse utredninger om årsaker, forekomst og virkninger av samværssabotasje, om bruken av sakkyndige, om beviskrav generelt og spesielt, og om samrøret mellom barnelov og barnevernlov. FMO reagerer på BLIDs manglende konfliktforståelse av dynamikken i barnefordelingssaker, på måten man vil gi amnesti til de som bygger på tvilsomme påstander, og på språkbruken som gir tydelige signaler om at vold og overgrep er reelle problemer. Før saksforholdene er undersøkt på seriøst vis.

Helt til slutt vil FMO nevne at høringsnotatet ikke nevner noe om hvordan barn kan og bør beskyttes mot psykisk vold i form av samværssabotasje, falske volds- og overgrepspåstander og mot foreldrefiendtliggjøring som konsekvens.

Nerdrum den 1. desember 2012

Med vennlig hilsen

Ole Texmo, Forum for menn og omsorg

Nærværende høringsuttalelse sendt som vedlegg til email til: <postmottak@bld.dep.no>